

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska regionala utvecklingsfonden

Rapport

Länsstyrelsen i Jämtlands län Strukturfonderna
Ank. 2009-01-15
Dnr G 3041-103-08

SLUTTRAPPORT

SMÅPROSJEKT/FORSTUDIE

*FRAMTIDA HÅLLBARA
MIDT-I-MELLANBYGDER*

01.03 - 31-12 2008

1 Innhold

1	<i>Innhold</i>	2
2	<i>Sammenfatning</i>	3
3	<i>Bakgrunn</i>	5
3.1	<i>Hvorfor prosjekt?</i>	5
3.2	<i>Problembakgrunn</i>	5
3.3	<i>Partnere og organisering</i>	6
3.4	<i>Tidsplan</i>	7
4	<i>Prosjektbeskrivelse</i>	7
4.1	<i>Mål</i>	7
4.2	<i>Målgruppe</i>	9
4.3	<i>Virksomhetsbeskrivelse</i>	10
4.3.1	<i>Faginnhold i workshopene</i>	10
4.3.2	<i>Møter i prosjektet</i>	12
5	<i>Indikatorer</i>	13
5.1	<i>Øvergripande indikatorer</i>	13
5.2	<i>Resultat indikatorer</i>	16
6	<i>Prosjektets påvirkning på de horisontelle kriteriene</i>	17
6.1	<i>Grenseregional merverdi</i>	17
6.2	<i>Bedre livsmiljø</i>	18
6.3	<i>Likestilling mellom kvinner og menn</i>	18
6.4	<i>Etnisk mangfold og integrasjon</i>	18
7	<i>Prosjektets øvrige resultat og erfaringe</i>	19
8	<i>Grenseregionalt samarbeide</i>	19
9	<i>Resultatspredning</i>	20
9.1	<i>Informasjon om prosjektet</i>	20
9.2	<i>Skiltning</i>	20
10	<i>Kobling til andre prosjekt</i>	21
11	<i>Annet</i>	21

2 Sammenfatning

Kontakt mellom partene ble opprettet på Interregs kontaktnesse i november 2007, der både Färgelanda kommun og Navet næringshage as deltok for om mulig å finne aktuell partner til et prosjektsamarbeid. Navet næringshage as formidlet kontakt til Rakkestad kommune.

Vid fyra genomförda förmöten kunne man gemensamt konstaterad att kommunerna på svensk och norsk sida arbetar med liknade problematik kring naturresurser, energi, vatten och hållbar utveckling kopplat till "mitt i mellan problem". Genom samverkan och kunnskapsutbyten önsket kommunerna att finna nya vägar för utveckling.

Rakkestad och Färgelanda kommuner är i många henseende lika varandra avseende både möjligheter og utmaningar. Kommunerna ligger på landsbygden med vattendrag/å nära de små tätorterna. Kommunerna er kantkommuner av expensiva regioner og byer. Kommunerna deler en mittimellan-problematik. Kommunerna søker å finna vägar för hållbar utveckling för landsbygden genom gemensamma insatser og förbättringar inom miljöområdet.

Förhållningssätt og system att angripa problem og metoder för att lösa dem visar stora skillnader både tradisjonellt, historiskt, politiskt og organisatoriskt. Dette avses av partenrea att vara en interessant og utfordrande møyjlighet att plocka "det besta från båda" i vår strevan för framtida lösningar, genom kunnskapsutbyte og samarbeite kring befintliga strategier, metoder og miljøåtgärder.

Prosjektets hovedmålsetting har vært å "identifera aktuelle områden att arbeta med utvecklingsfrågor ur ett hållbart perspektiv innom ett hovudprosjekt".

Hovedaktiviteter i prosjektet har vært gjennomføring av fire workshops med bred deltagelse fra målgruppen og med fokus på de aktuelle områdene man vurderte det kunne være aktuelt å samarbeide om. Det var vektlagt å engasjere fagfolk fra forsknings- og utviklingsmiljø med høy kompetanse innen fagfeltene til å forelese under samlingene. Noe som gav høyt kunnskapsutbytte og stor grad av innsikt og oversikt i ulike problemstillinger, samtidig som det viste bredden i tematikk og mulige måter å kombinere disse på. Dette gav også ønsket kontakt og informasjon til miljøene med tanke på videre samarbeid i et hovedprosjekt.

Vid fyra genomförda workshops har man gemensamt konstaterats att kommunerna på svensk og norsk sida arbetar med liknade problematik kring naturresurser, energi, vatten og hållbar utveckling. Genom samverkan og kunnskapsutbyten önskar vi att finna nya vägar för utveckling. Effekten av et samarbeid og utvikling av strategier og metoder for bærekraftig landbygdsutvikling og integrering av en overordnet miljøtenkning i all virksomhet, har aktualitet og overføringsverdi til både svenske og norske kommuner. Resultatet vil både ressursmessig og samfunnøkonomisk sett, kvalitativt bli bedre gjennom et grenseregionalt samarbeide, slik vi ser det. Et slik utveksling har startet gjennom forstudiet. Intensjonen er å videreutvikle dette i et hovedprosjekt.

Politikere og ansatte i kommunene Färgelanda og Rakkestad har vært hovedmålgruppe i forstudiet. Gjennom aktiv deltagelse på ulike nivå både før og under prosjektet har målgruppen dels blitt skolert innen fagområdet stedsutvikling og bærekraftig utvikling, dels deltatt aktivt i prosessen og diskusjonen omkring viktige utviklingsspørsmål og på hvilken måte det kan samarbeides om å finne konkrete og gode løsninger på utfordringer og problemer. På denne måten er prosjekt og mulig hovedprosjekt godt forankret hos målgruppen.

Färgelanda kommun Fyrbodalsområdet i Västra Götalandsregionen och Rakkestad kommune i Østfold har i gjennomføringen av forstudien kommet fram till att kommunerna delar många problemställningar och möjligheter men har även mycket att lära av och dela med varandra.

Modellen att genomföra ett småprosjekt har varit effektivt. Politiker och tjänstemän har fått god kontakt och möjligheter att jämföra och bättre förstå respektive kommuns förutsättningar. Workshopen har overført kunnskap og skapat engagemang. Den fjerde workshopen hadde som tema att sammanfatta, ta fram underlag för ett huvudprosjekt. Den tid som lagts ner i forstudien är väl använd då prosjektet kommer att vara väl forankrat och utgå från definierade och välgrundade behov.

Prosjektet har stimulert og inspirert til arbeid med miljøspørsmål og bærekraftig utvikling blant politikere og ansatte i respektive kommuner.

Prosessene som har vært i forstudiet mellom kommunene og alle involverte personer fra ulike sammenhenger, har vært svært verdifulle med tanke på de mellommenneskelige relasjoner og forståelsen dette har gitt for hverandres virksomheter.

Det er i forstudiet videre gjennomført prosesser for å engasjere og integrere politikerne i spørsmål om hva det er ønskelig å samarbeide om og hvordan dette kan og skal gjøres. Dette har skjedd i dialog med ledelsen og ansatte i kommunene, forskere og prosjektledere. Verdien av slike profesjonelle kontakter mellom politikere og andre for å skape forståelse, grunnlag og aksept for et prosjekt, er et resultat som klart bør vektlegges og ikke undervurderes.

3 Bakgrunn

3.1 Hvorfor prosjekt?

Kontakt ble opprettet på Interregs kontaktmesse i november 2007, der både Färgelanda kommun og Navet næringshage deltok for om mulig å komme i kontakt med aktuell partner til et prosjektsamarbeid. Navet næringshage formidlet kontakt til Rakkestad kommune.

Vid fyra gjennomførda förmöten har man gemensamt konstaterad att kommunerna på svensk och norsk sida arbetar med liknade problematik kring naturresurser, energi, vatten och hållbar utveckling kopplat till "mitt i mellom problem". Genom samverkan och kunnskapsutbyten ønsket kommunerna att finna nye väger för utveckling.

Rakkestad och Färgelanda kommuner är i många henseende lika varandra avseende både möjligheter og utmaningar. Kommunerna ligger på landsbygden med vattendrag/å nära de små tätorterna. Kommunerna er kantkommuner av ekspensive regioner og byer. Kommunerna deler en mittimellan-problematik. Kommunerna søker å finna vägar för hållbar utveckling för landsbygden genom gemensamma insatser og förbättringar inom miljøområdet.

Orternas placering "Midt i mellom" kan forstås enligt nedanstående lista

Färgelanda Midt i mellom	Rakkestad Midt i mellom
Vägar E6 & Rv 45	E6 & E18
Vänerhav & västerhav	Kust & inlandsvassdrag
Oslo - Göteborg	Oslo - Göteborg
RegionFyrstad - Östfold	Fem byer (städer)
Rygge - Landvetter	Gardemoen - Rygge

Kommunerna är rika på naturresurser. Rakkestad kommune (7520 inv) som innefattar Degernes Östfolds näst största lantbrukskommune og gränser till älven Glomma. Rakkestadelva rinner genom kommunen. Färgelanda kommun (6990 inv) med tätorterna Högsäter, Stigen og Ödeborg har en stor grøn næring som omfattar både jord & skogsbruk. Valboån rinner gjennom kommunen.

3.2 Problembakgrunn

Förhållningssätt og system att angripa problem og metoder för att lösa dem visar stora skillnader både tradisjonelt, historiskt, politiskt og organisatoriskt. Dette avses av partenrea att vara en interessant og utfordrande møyilighet att plocka "det beste från båda" i vår strevan för framtida lösningar, gjennom kunnskapsutbyte og samarbeide kring befintlige strategier, metoder og miljøåtgerder.

Kommunerna søkte

- hitta samarbeidsområden og metoder for framtida hållbar utveckling og hushållning med naturresurser
- skapa goda förutsetningar for attraktivt boende for landsbygden i et hållbart perspektiv
- ta tillvara möjligheten att vara attraktiva kommuner i gränsområden til expensive regioner
- hitta metoder for att integrera en överordnat miljötenkning i all verksamhet

3.3 Partnere og organisering

Partnere

Färgelanda kommun i Fyrbodalsområdet i Västra Götalandsregionen
Rakkestad kommune i Østfold

Prosjektansvarlig

Färgelanda kommun: Utvecklingsstrateg Jan Stalfors
Rakkestad kommune: Kommunesjef plan og administrasjon Terje Eriksen

Prosjektgruppe/arbeidsgruppe

Utvecklingsstrateg Jan Stalfors, Färgelanda kommun
Miljöstrateg Jan Sandell, Färgelanda kommun
Landskapsarkitekt Nlis Skaarer, Rakkestad/Navet næringshage as
Daglig leder Sigrid Skaarer, Rakkestad/Navet næringshage as
Ekonomichef Johan Karlsson, Färgelanda kommun
Controller Anne-Grete Tollefsen, Rakkestad kommune

Prosjektledelse

Navet næringshage har vært ansvarlig prosjektleder.
Næringshagen representerer et utviklingsmiljø i Rakkestad og er del av næringshagenettverket i Norge. Det er inngått avtale med partnerne om oppdraget.

Referansegruppe Rakkestad

Kommunesjef plan og administrasjon Terje Eriksen
Seksjonsleder teknikk og miljø Jan Erik Tveten
Konstituert kommunesjef teknikk, miljø og landbruk Torbjørn Stubberud
Controller Anne-Grete Tollefsen
Prosjektleder Sigrid Holm Skaarer

Referansegruppe Färgelanda

Kommunchef Jan Eriksson
Ekonomichef Johan Karlsson
Förvaltningschef Peo Johansson

Kommunene har finansiert prosjektet gjennom å legge inn verdien av egen tid for ansatte som har vært involvert i arbeid i prosjektet på forskjellig måte.

3.4 Tidsplan

Tidsramme for forstudiet var i søknaden satt til perioden 01.06.08 – 31.12.08. I beslut om EG-medel ble tid anvendt i prosjektet godkjent for perioden 01.03.08 – 31.12.08. Alle aktiviteter er gjennomført i henhold til tidsplanen. Det har vært et arbeidskrevende og kompakt prosjekt tidsmessig sett. Sommerferie i perioden viste seg å være lite gunstig. En lang periode (juli, august) var det nesten ikke mulig å få kontakt med folk eller få avklart nødvendige forhold.

4 Prosjektbeskrivelse

4.1 Mål

Mål iht prosjektplan og søknad av 05.05.08:

- *Definera frågeställningar kring hushållning med naturressurser og hållbar landsbygdsutveckling.*
- *Identifiera aktuella områden att arbeta med utvecklingsfrågor ur ett hållbart perspektiv inom et hovudprosjekt.*
- *Avklara aktuella övriga samarbetskommuner på hhv norsk och svensk sida til et hovudprosjekt.*
- *Avklara samarbetsområden med forskningsmiljöer och högskolor/universitet*
- *Påbörjat kluster & nätverksbyggande*
- *Påbörjat plan för et hovudprosjekt inom Interreg*

Målsetting från beslut:

Identifiera aktuella områden att arbeta med utvecklingsfrågor ur ett hållbart perspektiv inom ett hovudprosjekt.

Kommentarer:

Identifiera aktuella områden att arbeta med utvecklingsfrågor ur ett hållbart perspektiv inom ett hovudprosjekt.

Gjennom workshop, arbeidsmøter og forberedende møter i begge kommuner, er ulike spørsmål i tilknytning til aktuelle samarbeidsområder i et hovedprosjekt diskutert. Det er utarbeidet visjon og en kategorisering av relevante momenter fra alle samlinger. Dette omhandler prinsipper for steds- og landsbygdsutvikling i et bærekraftig perspektiv, som inkluderer problemstillinger knyttet til energi og vann og er relativt omfattende. En avgrensning vil skje i den politiske behandlingen av saken på grunnlag av en skisse til hovedprosjekt der en prioritering av satsingsområder for et videre samarbeid vil bli gjennomført. Dette samsvarer derfor godt med prosjektets målsetting om å ”identifisera aktuella områden att arbeta med utvecklingsfrågor ur ett hållbart perspektiv inom ett hovudprosjekt”.

Definera frågeställningar kring hushållning med naturressurser og hållbar landsbygdsutveckling

Spørsmålene er belyst av fagpersoner med tilknytning til ulike fag-, forsknings- og utviklingsmiljø med høy kompetanse innen områdene prosjektet har hatt fokus på. Ulike problemstillinger er definert og diskutert i workshopene og foreligger i oppsummeringer fra samlingene. Hvilke som vil inngå i hovedprosjektet avgjøres senere. En avgrensning og konkretisering vil være helt nødvendig, da områdene er svært omfattende.

Avklara aktuella övriga samarbetskommuner på hhv norsk och svensk sida til et hovudprosjekt

Spørsmålet har vært diskutert i prosjektgruppene og av prosjekteierne Rakkestad og Färgelanda kommuner i ulike møter og settinger. Det er enighet om at det vil være aktuelt og interessant for resultatene i et hovedprosjekt å involvere flere kommuner. Samtidig er man skeptisk til å gjøre et prosjekt for omfattende og krevende å håndtere. Prosessen i forstudiet har vist at det kan være utfordrende selv for to kommuner å gjennomgå nødvendige prosesser for å forankre og avklare aktuelle forhold i et prosjektsamarbeid. Det har derfor ikke vært kapasitet til å bruke tid på å selge inn prosjektet til andre kommuner. Det har riktignok vært uformell kontakt til enkelte andre kommuner, men ingen har deltatt i forstudiet. Det skapte også problemer i forhold til å få kontakt at sommerferien var midt i prosjektperioden. Det er enighet om å kontakte én kommune til på hver side for å invitere til prosjektsamarbeid i et hovedprosjekt. Färgelanda har kommet til at man ønsker å gå utenfor Dalsland, siden de allerede har et tett samarbeid med andre kommuner der. Rakkestad ønsker å få en Follokommune med i samarbeide. Slike avklaringer vil måtte skje etter at forstudiet er avsluttet og avgrensninger for et hovedprosjekt er vedtatt i begge kommuner.

Avklara samarbeidsområden med forskningsmiljöer och högskolor/universitet

Representanter fra forsknings- og utviklingsmiljøer har deltatt som forelesere på workshopene i forstudiet. Det er oppnådd god kontakt med enkelte miljø og det signaliseres interesse for samarbeid i et hovedprosjekt. Før innhold i et hovedprosjekt er klart, vil det ikke være mulig å gjøre mer konkrete avtaler om samarbeid. Men intensjonen og interessen for et samarbeid er klar. Dette gjelder Bioforsk på Campus Ås og Innovatum Teknikpark i Trollhättan. Når det gjelder å trekke studenter inn i samarbeidet, kan dette først skje når helt konkrete muligheter for oppgaver foreligger. Dette viste seg å være for tidlig i et forstudie. Men dette vil være en viktig del av et samarbeide med universitetsmiljøet på bl.a. Ås. Det er innhentet informasjon om kanaler for kontakt med studenter generelt sett. Kontakt kan også formidles gjennom de kontaktpersoner det er innledet dialog med.

Påbörjat kluster & nätverksbyggande

Gjennom aktivitetene i forstudiet er det etablert kontakt og samarbeid som har gitt både kommunenes egne ansatte, politikere, næringsdrivende, fagpersoner/forelesere og andre involverte nye forbindelser og nettverk på både norsk og svensk side og over grensen. Dette kan utvikles videre både innefor rammen av Interreg og uavhengig av om det blir hovedprosjekt.

Påbörjat plan för et hovedprosjekt inom Interreg

Det er samlet mange momenter med tanke på innhold i et hovedprosjekt. En planskisse skal utarbeides for videre politisk behandling i begge kommuner for å gjøre nødvendige beslutninger som basis for videreføring av samarbeidet og utarbeiding av søknad for et hovedprosjekt.

4.2 Målgruppe

Målgruppe i forstudiet har iht prosjektplanen vært følgende:

- Politikere och tjänstemän från kommunerna Färgelanda och Rakkestad.
- Ressurspersoner fra næringsliv, forsknings- og utviklingsmiljøer
- Kontakter i aktuelle øvrige samarbeidskommuner.

Politikere och tjänstemän från kommunerna Färgelanda och Rakkestad.

Politikere og ansatte i kommunene Färgelanda og Rakkestad har vært hovedmålgruppe i forstudiet. I Rakkestad har ordfører, varaordfører, enkeltmedlemmer av formannskap og kommunestyre, hovedutvalgsledere, enkeltmedlemmer i råd og utvalg, spesielt hovedutvalg for landbruk, miljø og teknikk, samt leder av innvandrerråd deltatt. Av ansatte har kommune- og seksjonssjefer, organisasjonssjef, rådmannens plangruppe, et utvalg ansatte i administrasjon, teknisk og økonomiseksjon deltatt. Medlemmer av prosjektgruppe og referansegruppe har fulgt prosjektet hele tiden.

I Färgelanda har tilsvarende kommunalråd, medlemmer av kommunstyrelsen og serviceberedningen deltatt. Av ansatte har kommunchef, economichef, teknisk chef, kulturchef, utviklingsstrateg, miljøstrateg, kommunarkitekt og informasjonsansvarlig deltatt.

Gjennom aktiv deltagelse på ulike nivå både før og under prosjektet har målgruppen dels blitt skolert innen fagområdet stedsutvikling og bærekraftig utvikling, dels deltatt aktivt i prosessen og diskusjonen omkring viktige utviklingsspørsmål og på hvilken måte det kan samarbeides om å finne konkrete og gode løsninger på utfordringer og problemer. På denne måten er prosjekt og mulig hovedprosjekt godt forankret hos målgruppen.

Ressurspersoner fra næringsliv, forsknings- og utviklingsmiljøer

Videre har et utvalg bedrifter innen landbruk og alternativ energi deltatt. Fra Rakkestad har leder av Handelstand og Gårdeierforening i sentrum deltatt. Dessuten har en rekke ressurspersoner fra næringsliv, forsknings- og utviklingsmiljøer deltatt som foredragsholdere på de ulike workshopene.

Hvem det lyktes å knytte kontakt med har blitt noe annerledes enn nevnt i søknaden. Dette skyldes bl.a. hvem som hadde anledning til å delta på gitte datoer, dels hvor det var kompetanse som dekket våre behov, dels hvor vi hadde kjennskap til personer og aktuelle fagområder når arbeidet med å engasjere folk begynte.

På norsk side deltok Bioforsk på Campus Ås, Husbanken, GAIA Oslo /GAIA International. Det er etablert kontakt og samarbeid med Østfoldforskning gjennom tilgrensende prosjekter (arbeid med SWOT-analyse for Rakkestad). Deltagelse utgikk pga kollisjon med andre gjøremål den aktuelle workshopen. Det er videre kontakt til to studieretninger på UMB som kan være aktuelle i et hovedprosjekt (landskapsarkitektur og

Økonomi og ressursforvaltning). Disse ble ikke involvert nå. Endringene kom pga hvem det ble vurdert som kunne dekke de ønskede problemstillingene best. Husbanken og GAIA har i Norge høy kompetanse innen stedsutvikling og bærekraftig utvikling.

På svensk side fantes mye kompetanse på alternativ energi lokalt (Dalslands miljøkontor, Rabbalshede Kraft, Energigården Agroväst m.fl.). Disse ble det naturlig å involvere. Videre fant man interessante kontakter ved Innovatum Teknikpark i Trollhättan og Linköping Universitet når prosjektet startet, som dekket behovet svært godt. Det ble derfor ikke knyttet kontakt med Chalmers og Högskolan Väst i denne omgang.

Kontakter i aktuelle øvrige samarbeidskommuner

Når det gjelder kontakter i aktuelle øvrige samarbeidskommuner har det blitt i mindre grad enn planlagt. Färgelanda kommun er del av Dalslands kommunalförbund og Fyrbodal kommunalförbund. Her har det vært en viss kontakt i prosessen før forstudiet. Rakkestad har hatt telefonisk kontakt til kontaktpersoner i enkelte Follokommuner i løpet av forstudiet. Prosessen i egne kommuner har vært så vidt krevende at det ikke har vært kapasitet til å selge inn prosjektet til flere. Det viste seg dessuten nødvendig å ha en prosess både i egen kommune og mellom de to samarbeidende kommunene for å avklare aktuelle samarbeidsområder.

4.3 Virksomhetsbeskrivelse

Workshops

Hovedaktiviteter i prosjektet har vært gjennomføring av fire workshops med bred deltagelse fra målgruppen og med fokus på de aktuelle områdene man vurderte det kunne være aktuelt å samarbeide om. Det var vektlagt å engasjere fagfolk fra forsknings- og utviklingsmiljø med høy kompetanse innen fagfeltene til å forelese under samlingen. Noe som gav høyt kunnskapsutbytte og stor grad av innsikt og oversikt i ulike problemstillinger, samtidig som det viste bredden i tematikk og mulige måter å kombinere disse på. Dette gav også ønsket kontakt og informasjon til miljøene med tanke på videre samarbeid i et hovedprosjekt. Det var satt av god tid til arbeid i grupper på tvers av profesjoner og kommuner for å drøfte spørsmålene. En slik prosess har vært av stor verdi med tanke på forankring av prosjektsamarbeidet, men også for å avklare og utforme innholdet i et hovedprosjekt.

4.3.1 Faginnhold i workshopene

Workshop 1

16. juni 2008 på Furåsen i Färgelanda

Tema: Förnybar energi,

Huvudföreläsning: Föreläsare Karin Stenlund, Innovatum

- Energifrågornas betydelse för kommuner som Rakkestad & Färgelanda
- Vad betyder förnyelsebar energi för en landsbygdskommun ur ett framtids och utvecklingsperspektiv.
- Konkreta exempel och framtidsmåleri.

Seminarie 1. Bioenergi från åker och skog inklusive biogas

Föreläsare: Kent-Olof Söderqvist

Seminarie 2. Vindenergi är samhällsplaneringsfråga

Föreläsare: Ingemar Ung, Rabbalshede Kraft, Helena Carling, Kommunarkitekt

Seminarie 3. Energieffektivisering i befintlig bebyggelse, passivhusteknik och sol

Föreläsare: Johnny Leandersson / Roger Fredriksson, Energirådgivare

Workshop 1. Politikergrupp

Politikerperspektivet: VAD-frågan

Strategiska utvecklingsinriktningar avseende förnyelsebar energi

Samverkan kommuner / högskola

Workshop 2. Tjänstemannagrupp

Tjänstemannaperspektivet HUR-frågan

Workshop 3. Tjänstemannagrupp

Tjänstemannaperspektivet HUR-frågan

Workshop 2

22. august 2008 i Rakkestad Kulturhus

Tema: Tätortsutveckling och samhällsplanering i et hållbart perspektiv.

Människor som förändringsagenter.

Hovedforelesning 1: Michael J. Fuller-Gee, sjefsarkitekt Husbanken med fagansvar innen kvalitet, bærekraft og utvikling. Belyser temaet ut fra landsbytenkning, grønne og trivselsmessige innfallsvinkler

Hovedforelesning 2: Chris Butters, GAIA, arkitekt, forsker og foreleser innen områdene økologi, energi og miljø. Bærekraftig tettstedsutvikling: Prinsipper, prosesser og resultater. Eksempler fra flere land.

Frimodig ytring ved Helen Rummelhoff Karlsen

Workshop i to sesjoner

Visjoner, utfordringer og muligheter for Rakkestad og Färgelanda kommuner med utgangspunkt i problemstillinger fra dagens foredrag.

Workshop 3

17. september 2008 på Furåsen i Färgelanda

Tema: Vattenkvalitet i sjöar & åar & minskade utsläpp, Dricksvattentillgångar & tätortsnära vattenmiljöer

Orientering om vattensituationen i Färgelanda och Rakkestad, avseende dricksvatten, sjöar och vattendrag.

Kommunal dricksvattenförsörjning – viktig för livskvaliteten

Föredrag: Peter Näsström och Rickard Hulling, Juristfirman Stangdell & Wennerqvist, Göteborg

Diskussion

Hur uppnår vi en god vattenkvalitet i sjöar och vattendrag – till gagn bl.a. för turism, fiske och friluftsliv

Föredrag (prel.): Reinhold Castensson, Professor vid Tema Vatten, Linköpings
Universitet
Diskussion

Hållbara avloppslösningar för bebyggelse på landsbygden
Föredrag (prel.): Trond Mæhlum, Bioforsk, Norge och Bengt Westlund, Dalslands
miljökontor
Diskussion

Worshop 4

15. oktober 2008 kl. 09.00 – 16.00 i Rakkestad Kulturhus

Sammanfattning. Strategi for hovedprosjekt

Oppsummering workshop I - energi. Utvecklingsstrateg Jan Stalfors.

Oppsummering workshop II - stedsutvikling. Landskapsarkitekt Nils Skaarer.

Oppsummering workshop III - vann. Miljöstrateg Jan Sandell.

Mål for forstudiet. Rammer for Interreg-samarbeid. Sigrid Holm Skaarer

Plenumsdiskusjon. Ordstyrere: Jan Stalfors og Nils Skaarer.

Hovedinnhold i et 3-årig Interregprosjekt

Faglige utfordringer

Plenumsdiskusjon. Ordstyrere: Jan Stalfors og Nils Skaarer.

Gjennomføringsstrategier

Viktige samarbeidspartnere

Hva vil en forsker prioritere i et samarbeid?

Seniorrådgiver Steinar Normann, Østfoldforskning AS

Forskningsjef Trond Mæhlum, Bioforsk Ås

Projektkoordinator Karin Stenlund, Innovatum Teknikpark, Trollhättan

4.3.2 Møter i prosjektet

Det har vært ulike ”arbeidslag” i prosjektet. Både felles og i de respektive kommuner. Prosjektgruppen med prosjektledelse, prosjektansvarlige og økonomiansvarlige fra begge kommuner har hatt 5 møter.

Referansegruppen i Rakkestad har hatt 6 møter.

Det har vært ulike drøftingsmøter internt i begge kommuner.

Rakkestad kommune har hatt drøftingsmøter med sentrale ansatte fra administrasjon og blant politikere. Det har videre vært drøftinger i rådmannens plangruppe.

Kommunledningsgruppen i Färgelanda har hatt prosjektet som fast post på dagsorden på alle sine møter. Det har vært fire møter med de ulike politiske grupperingene i Färgelanda for å diskutere prosjektet.

Straks etter siste workshops var det én dags felles arbeidsmøte for sentrale aktører fra begge kommuner (16.10). Her ble alle momenter fra alle workshops gjennomgått og kategorisert. Visjon og innhold for arbeid med stedsutvikling i et hovedprosjekt ble diskutert.

Det har hele perioden vært tett kontakt på mail og telefon mellom de prosjektansvarlige og prosjektledelsen.

5 Indikatorer

5.1 Övergripande indikatorer

Antall kvinner 15 – 24 år som deltar i prosjektet

Förväntat resultat från beslut: 2

Resultat: 1

1 kvinne i angitt gruppe har deltatt på 1 workshop som foredragsholder.

Følgende deltok:

Helen Rummelhoff Karlsen, skoleelev

Det har vært svært vanskelig å få deltagere fra denne gruppen.

Det er gjort en innsats i forhold til ungdomsråd i Rakkestad og Natur og ungdom lokalt og regionalt i Østfold. Tid på året i forhold til skoleavslutning (juni), skolestart (august) viste seg å være et problem. Dessuten at aktuelle ungdommer var reist ut av kommunen for skole eller studier. Kontakt til ungdomsskole var på overordnet nivå i forstudiet. I et hovedprosjekt vil samarbeid med 10. klasse på ungdomsskolenivå være aktuelt.

Antall kvinner yngre än 15 eller äldre än 24 år som deltar

Förväntat resultat från beslut: 30

Resultat: 31

Totalt sett har 29 kvinner deltatt i til sammen 4 workshops.

Følgende har deltatt i prosjektet:

Fra svensk side:

Bergström, Sara	Länsstyrelsen Västra Götaland, Vattenvårdsenheten
Börjesson, Ulla	Kommunalråd
Carling, Helena	kommunarkitekt
Eriksson, Birgitta	Serviceberedningen
Fredriksson, Kerstin	Politiker Kommunstyrelsen
Hellgren, Maj-Lis	Serviceberedningen
Hubinette, Maria	Länsstyrelsen Västra Götaland, Vattenvårdsenheten
Jacobsson, Anne-Marie	Kommunalråd
Jansson, Linda	Ledamot serviceberedning
Johansson, Gull-Britt	Ledamot serviceberedning
Olsson, Astrid	Furåsen
Ruden, Doris	Bronäset Gård

Skiellfoss, Krystyna	Kultur- och fritidschef
Svensson, Kerstin	Serviceberedningen
Thoesson, Britt-Marie	Ledamot serviceberedning
Thompson, Ute	kommunstyrelsen
Zettergren, Susanne Malm	Serviceberedningen
Stenlund, Karin	Innovatum Teknikpark, Trollhättan

Fra norsk side:

Andersen, Anne Sofie	Organisasjonssjef
Bergsland, Irene	Medlem landbruk, plan og teknikkutvalg
Broen, Liv Karin	Medlem landbruk, plan og teknikkutvalg
Fladstad, Hanne Bull	Leder Innvandrerråd
Hansen, Ranveig	Konsulent politisk sekretariat
Kihl, Stine	Økonomisjef
Lunde, Maren	Leder Degernes bondelag, gårdbruker
Nordli, May-Britt Lunde	Merkantil leder
Rode, Laila Olsen	Kontorsjef
Rød, Iselin Berge	Byggesaksbehandler
Skaarer, Sigrid	Daglig leder, Navet næringshage as
Tollefsen, Anne-Grete	Controller
Torstensen, Grethe	Seksjonsleder kultur

Antal män 15 - 24 år som deltar i prosjektet

2

Det lyktes ikke å få noen deltagere i denne aldersgruppen av menn.
(Alle kontakter vi hadde i denne aldersgruppen var forøvrig kvinner.)

Antal män yngre enn 15 eller äldre än 24 år som deltar i prosjektet

Förväntat resultat från beslut: 46

Resultat: 65

Totalt har 65 menn deltatt i til sammen 4 workshops.

Følgende har deltatt i prosjektet:

Fra svensk side

Axelsson, Bengt	Politiker
Björkman, Hans	SWECI VIKAB, Vänersborg
By, Håkan	Jaba Group
Carlsson, Johan	Ekonomichef
Carlsson, Kenneth	kommunstyrelsen
Ekman, Håkan	kommunstyrelsen
Eriksson, Jan	Kommunchef
Fredrikssen, Roger	Energirådgivare
Gleisner, Andreas	Informasjonsansvarlig
Hallsten, Mats	Politiker
Hagström, Olle	Ordförande serviceberedningen
Höög, Peter	Serviceberedningen
Jansson, Mats	Ellenö Gård
Hultgren, Hugo	kommunstyrelsen

Johansson, Einari
Johansson, Peo
Johansson, Rune
Jonefelt, Dick
Karlsson, Tord
Koldeus, Peder
Leandersson, Jonny
Lhevin, John
Långström, Arne
Myren, Jan
Ohlsson, Kjell
Olsson, Rune
Sandell, Jan
Sandqvist, Hasse
Stalfors, Jan
Sundholm, Bengt
Frediksen, Roger
Leandersson, Jonny
Ung, Ingemar
Söderkvist, Kent-Olof
Näsström, Peter
Hulling, Rickard
Carstenson, Reinhold
Odalgård, Martin

Jaba Group
Servicechef
Serviceberedningen
Serviceberedningen
Fastighetschef
Dals Ed kommun
Energirådgivare
Färgelanda
LRF
Chef Plan & Bygg
Färgelanda
Färgelanda
Miljöstrateg
Dalslands miljökontor
Utvecklingsstrateg
VD - Valbohem
Energirådgivare
Energirådgivare
Rabbalshede Kraft
Energigården, Agroväst
Juristfirma Stangdell & Wennerqvist, Göteborg
Juristfirma Stangdell & Wennerqvist, Göteborg
Linköping Universitet, Tema vatten
Dalslands miljökontor

Fra norsk side:

Authen, Jørn
Eriksen, Terje
Frøyland, Kristian
Gjøby, Jan Tore
Glosli, Espen
Glosli, Bjørn
Harlem, Peder
Isebakke, Bjørn-Arild
Jordet, Espen
Kristiansen, Kåre
Krog, Ola Wergeland
Skog, Alf
Skaarer, Nils
Skammelsrud, Johan
Storeheier, Vidar
Stubberud, Thorbjørn
Søtorp, Dagfinn
Thune, John
Tjerbo, Villy
Tveten, Jan Erik
Torper, Roger
Østby, Knut
Trond Mæhlum

Kommunesjef kultur, undervisning og oppvekst
Kommunesjef plan og administrasjon
Frøyland Bedriftsrådgivning AS
Politiker
Kst. kommuneplanlegger
Leder Rakkestad Handelstand
Ordfører
Leder Rakkestad Gårdeierforening
Avd. leder Nortura, Rakkestad
Enhetsleder servicekontoret
Wergeland Krog Naturkart
Rådmann
Landskapsarkitekt Nils Skaarer, Navet næringshage
Næringdrivende
Utvalgsleder kultur, undervisning og omsorg
Kst. Kommunesjef teknikk og miljø
Leder Landbruk-, plan- og teknikkutvalg
Medlem Rakkestad formannskap og kommunestyre
Varaordfører
Seksjonsleder Landbruk-, plan- og teknikk
Politiker, medlem landbruk-, plan- og teknikkutvalg
Skogbrukssjef
Forskningsjef/seksjonssjef, Bioforsk Jord og Miljø

Butters, Chris
Fuller-Gee, Michael
Anders W Yri

GAIA Oslo AS, GAIA International, Universitetet i Oslo
Husbanken, Region Sør
Asplan Viak, Ås

Antal deltagande företag med kvinnligt ägande som deltar i prosjektet

Förväntat resultat från beslut: 2

Resultat: 3

Totalt har 2 deltagande företag med kvinnelig eier deltatt.

Disse er:

Maren Lunde, bonde og leder av Degernes Bondelag

Doris Ruden, Bronäset Gård

Astrid Olsson, Furåsen Kök och Hotell

Antal deltagande företag med manligt ägande som deltar i prosjektet

Förväntat resultat från beslut: 2

Resultat: 7

Totalt har 7 deltagande företag med mannlig eier deltatt.

Disse er:

Mats Jansson

Ellenö Gård

Mikael Wesala

Innovativ Teknik

Kristian Frøyland

Frøyland Bedriftsrådgivning AS

Bjørn Glosli

Glosli Sport & Fritid, leder Rakkestad Handelstand

Bjørn-Arild Isebakke

Hygiene Partner/TARO AS, leder Rakkestad Gårdeierforening

Ola Wergeland Krog

Wergeland Krog Naturkart

Johan Skammelsrud

Bonde, Skammelsrud Sag og Utsalg

5.2 Resultat indikatorer

Antal kvinner som deltar i gemensamma utbildningar och praktikk

Antall fra beslut: 32

Resultat: 32

Totalt sett har 30 kvinner deltatt.

Antal män som deltar i gemensamma utbildningar och praktikk

Antall fra søknad og beslut: 48

Resultat: 65

Totalt sett har 65 menn deltatt.

Antal nyetablerade och vidarevekclade grändöverskridande kluster

Antall fra søknad og beslut. 1

Resultat: 1

Etablert kontakt og samarbeid mellom Färgelanda og Rakkestad kommuner.

Etablerade institutionella samarbeten

Antall fra søknad og beslut: 1

Resultat: 0

Mulig samarbeid mellom forsknings- og utviklingsmiljø er initiert.

Kontakt er etablert mellom Bioforsk på Campus Ås og Innovatum Teknikpark i Trollhättan.

Aktivitetsindikator for prosjektet

Prosjektet har stimulert og inspirert til arbeid med miljøspørsmål og bærekraftig utvikling blant politikere og ansatte i respektive kommuner.

6 Prosjektets påvirkning på de horisontelle kriteriene

6.1 Grenseregional merverdi

Strategier for samfunnsutvikling, problemstillinger knyttet til landbygdsutvikling og overordnet tenkning knyttet til miljø, energi og bærekraftig utvikling, håndteres svært ulikt av norske og svenske myndigheter. Utsveksling av kunnskap og erfaringer fra ulike tradisjoner med tanke på gode løsninger for framtida i et bærekraftig perspektiv, vil ikke la seg gjøre uten gjennom et samarbeid over grensen gjennom Interreg.

Arbeidet med å gemensamt undersöka förutsättningarna att forma ett kluster för effektivare praktisk användning av kunnskap och forskningsresultat från universitet och högskolor och identifera kostnadseffektivare og mer rationella lösningar av det arbeite som pågår kring frågorna, har startet gjennom forstudiet. Dette förutsätter at det kan utvecklas ett samarbeide med forsknings- og universitetsmiljö og ökat utbyte av studenter mellom Sverige og Norge til förundersökningar og oppgifter i gemensamma projekt som identifiserats i nätverket. Et slikt samarbeide ville bare kunne la seg løse i et samarbeid over grensen. Effekten av et samarbeid og utvikling av strategier og metoder for bærekraftig landbygdsutvikling og integrering av en overordnet miljøtenkning i all virksomhet, har aktualitet og overføringsverdi til både svenske og norske kommuner. Resultatet vil både ressursmessig og samfunnøkonomisk sett, kvalitativt bli bedre gjennom et grenseregionalt samarbeide, slik vi ser det. Et slik utveksling har startet gjennom forstudiet. Intensjonen er å videreutvikle dette i et hovedprosjekt.

Samverkan över gränsen har gitt:

- Nytt kunnskapkluster mellom kommun, forsknings- og utviklingsmiljö.
- Ökat kontakt og forventet samarbeid mellom fagmiljö og kommuner över gränsen.

6.2 Bedre livsmiljø

Prosjektet har behandlet problemstillinger knyttet til bærekraftig utvikling som et av sine hovedområder. Ulike tema i tilknytning til alternativ energi, vann og stedsutvikling er grundig belyst i tre workshoper av fagfolk fra ulike forsknings- og utviklingsmiljø. Gjennom dette har deltagerne fått del i informasjon, kunnskap og erfaringer på de respektive fagområder. Alle har dessuten deltatt i en prosess som har gitt bedre forståelse for slike problemstillinger og interesse for å samarbeid om løsninger.

- Mail har vært brukt i stor grad som kommunikasjonsform, for å spare kjøring og møter.
- Virtuelt kontor ble forsøkt, men fungerte ikke godt på grunn av tekniske problemer.
- Til enkelte arbeidsmøter i prosjektgruppen har man møttes ”midt-i-mellan” (Bøkevangelen og Ed).
- Servering på alle samlinger har vært økologisk, lokal og kortreist i så stor grad som mulig.
- Det har vært samkjøring i størst mulig grad til samlinger/workshops.

6.3 Likestilling mellom kvinner og menn

Det har vært arbeidet for å kunne oppnå en størst mulig grad av likestilling mellom kvinner og menn. Blant politikere og ansatte i kommunene viser det seg at menn er sterkere representert enn kvinner, spesielt innenfor aktuelle fagområder i dette prosjektet (landbruk, teknikk, miljø, energi mv). Det samme er i høy grad ”problemet” når det gjelder kvalifiserte foredragsholdere innen disse fagområdene.

Prosjektgruppen har hatt en kvinneandel på 33 %
Prosjektledelsen har en kvinneandel på 50 %
Referansegruppen i Rakkestad har kvinneandel på 33 %
Referansegruppen i Färgelanda har kvinneandel på 0 %
På workshopene har kvinneandelen vært 32 %
Blant foretagerna var kvinneandelen 22 %
Blant foredragsholderne var kvinneandelen 14 %

6.4 Etnisk mangfold og integrasjon

Det har vært invitert til deltagelse fra utomnordiska medborgare gjennom Innvandrerrådet i Rakkestad. Dette har man ikke lykkes med. Leder i rådet har deltatt, men er etnisk norsk. Det er oppnådd kontakt til personer blant utomnordiska medborgare i annen sammenheng som en håper å benytte seg av for å kunne involvere flere i et hovedprosjekt. Andre oppgaver har vært så vidt tidkrevende at innsats for å sikre deltagelse av utomnordiske medborgere ikke har hatt stort fokus på dette nivå i prosjektet i Färgelanda.

7 Prosjektets øvrige resultat og erfaringer

Färgelanda kommun Fyrbodalsområdet i Västra Götalandsregionen och Rakkestad kommune i Østfold har i genomförandet av förstudien kommit fram till att kommunerna delar många problemställningar och möjligheter men har även mycket att lära av och dela med varandra.

Modellen att genomföra ett småprojekt har varit effektivt. Politiker och tjänstemän har fått god kontakt och möjligheter att jämföra och bättre förstå respektive kommuns förutsättningar. Workshopen har överfört kunskap och skapat engagemang. Den fjärde workshopen hade som tema att sammanfatta, ta fram underlag för ett huvudprojekt. Den tid som lagts ner i förstudien är väl använd då projektet kommer att vara väl förankrat och utgå från definierade och välgrundade behov.

Vid fyra genomförda workshops har gemensamt konstaterats att kommunerna på svensk och norsk sida arbetar med liknade problematik kring naturresurser, energi, vatten och hållbar utveckling. Genom samverkan och kunnskapsutbyten önskar vi att finna nya vägar för utveckling.

Øvrige resultat

- Ønske om videre kontakt og samarbeid
- Skisse til hovedprosjekt skal behandles politisk i begge kommuner med tanke på finansiering og rammer for et hovedprosjekt
- Visjon og kategorisering av momenter fra workshops foreligger
- Aktuelt med hovedprosjekt innen prioritert område "Attraktiv livsmiljø"
- Aktuelt innsatsområde vil være "Landsbygdsutveckling" med ivaretagelse av problemstillinger knyttet til vann og energi
- Etablert kontakt til forsknings- og utviklingsmiljø
- Nye nettverk er etablert både mellom kommuner, mellom forskningsmiljø og mellom kommuner og forskningsmiljø
- Kjennskap til kontaktkanaler med tanke på studentinvolvering
- www.ideportalen.no
- www.miljobron.se

8 Grenseregionalt samarbeide etter Interregprosjektets slutt

Intensjonen med forstudiet var en avklaring av mulig videre samarbeid, påbegynt plan for et hovedprosjekt og senere søknad med tanke på et hovedprosjekt. Derfor vil et fortsatt grenseregionalt samarbeide være aktuelt.

- Gränsöverskridande samverkan i utvecklingsfrågor mellan Rakkestad kommune, Färgelanda kommun och övriga samarbetskommuner.
- Etablerade kontakter och samarbete mellan forsknings- och utvecklingsmiljöer och kommuner på norsk och svensk sida.

9 Resultatspredning, samt skiltning

9.1 Informasjon om prosjektet

- Kommunernas og næringshagens hemsidor
Kommunenenes hjemmesider har hatt link til næringshagens side, der omtale av alle workshops har ligget ute med link til program og foredrag.
Alle omtaler har vært merket med Interreg og EU-logo.
Alle program har vært merket med logoer, teksten delfinansiert av Europeiska Utvecklingsfonden og Intereg Sverige-Norge, samt "En investering for framtiden".
Næringshagens hjemmeside finnes på nasjonale oversikter over Næringshagene i Norge, både under siva.no og nh-nett.no
- Inbjudan och information till media har vært sendt ut i forkant av workshopene til lokalavisene Bohuslänningen och Rakkestad Avis. All informasjon til avisene har hatt Interreg og EU-logo, teksten delfinansiert av Europeiska Utvecklingsfonden og Intereg Sverige-Norge, "En investering for framtiden", samt prosjektnavn mv i i topp- og bunntekst.

Omtale av workshopene har stått i lokalavisene følgende dager

Rakkestad Avis 25. august 2008

Rakkestad Avis 20.oktober 2008

- Inbjudan och information till alle deltagere, samt program, deltagerlister og signeringslister har hatt Interreg og EU-logo, teksten delfinansiert av Europeiska Utvecklingsfonden og Intereg Sverige-Norge, "En investering for framtiden", samt prosjektnavn mv i i topp- og bunntekst.
- Forberedende møter i kommunstyrelsen (serviceberedningen), plangrupper mv
All informasjon har hatt Interreg og EU-logo, teksten delfinansiert av Europeiska Utvecklingsfonden og Intereg Sverige-Norge, "En investering for framtiden", samt prosjektnavn mv i i topp- og bunntekst.

9.2 Skiltning

Det har vært skiltet i kontorer hos prosjektledelsen og hos involverte ansatte i respektive kommuner med skilt med teksten "Her pågår et Interreg-prosjekt" med logoer. Dette skiltet har også vært brukt i lokalene i forbindelse med workshopene.

10 Kobling til andre prosjekt

Det har ikke vært direkte samarbeid med andre prosjekt. Men begge kommuner er av aktuelle deltagende kommuner i prosjekt "Kortreist energi" som er på planstadiet og er informert og delaktige i forarbeidet som gjøres her.

Navet næringshage as og Rakkestad kommune har samarbeidet om en SWOT-analyse for Rakkestad i 2008. I denne sammenheng ble det innledet samarbeid med Østfoldforskning AS. Materiale fra denne undersøkelsen er relevant for Interreg-prosjektet. Kontakt og samarbeid med Østfoldforskning vil fortsette.

11 Annet

Prosessene som har vært i forstudiet mellom kommunene og alle involverte personer fra ulike sammenhenger, har vært svært verdifulle med tanke på de mellommenneskelige relasjoner og forståelsen dette har gitt for hverandres virksomheter.

Det er i forstudiet videre gjennomført prosesser for å engasjere og integrere politikere i spørsmål om hva det er ønskelig å samarbeide om og hvordan dette kan og skal gjøres. Dette har skjedd i dialog med ledelsen og ansatte i kommunene, forskere og prosjektledere. Verdien av slike profesjonelle kontakter mellom politikere og andre for å skape forståelse, grunnlag og aksept for et prosjekt, er et resultat som klart bør vektlegges og ikke undervurderes.

Resultat av dette er

- bedre grunnlag for samarbeid i et hovedprosjekt
- sterkere forankring av et hovedprosjekt

Vedlegg:

Vedlegg 1	Invitasjon med program workshop 1
Vedlegg 2	Invitasjon med program workshop 2
Vedlegg 3	Invitasjon med program workshop 3
Vedlegg 4	Invitasjon med program workshop 4
Vedlegg 5	Presseklipp Rakkestad Avis
Vedlegg 6	Presseklipp Rakkestad Avis

